

همایش ملی مطالعات و پژوهش های علمی علوم انسانی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار با حمایت معنوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه
سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی شماره مجوز: ۴۸۵۳-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۷ شماره مقاله: ۸۲۵/۱۱۹ رده بندی کنگره: ج ۵۲۳/۲

بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز نوآموزان" در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه خاتون عزتی^۱

دکتری علوم تربیتی، کارشناس آموزش ابتدایی ناحیه ۲ کرمانشاه

سجاد شهبازی

لیسانس حقوق، کارشناس آموزش ابتدایی ناحیه ۲ کرمانشاه

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستان است. این پژوهش که از نظر هدف جزء پژوهش های کاربردی بوده و برای انجام پژوهش از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است بر آن است که سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان را از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه تبیین نماید. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مریبان پیش دبستانی است که در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ در ناحیه دو کرمانشاه مشغول به کار هستند (۱۰۱ نفر) است و برای نمونه گیری جامعه آماری از شیوه تمام شماری یعنی کل حجم جامعه آماری استفاده شده است. به منظور جمع آوری اطلاعات پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که روایی محتوایی آن بر اساس نظرات اساتید متخصص مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن بر

^۱ نویسنده مسئول

اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۹. برآورد شد. داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم افزار *spss* نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش نشان داد که مربیان پیش دبستانی راهکارهای ارائه شده را (۷۸ درصد) جذاب، (۷۷ درصد) نیازمند تلاش و (۷۰ درصد) دشوار می‌دانند.

واژگان کلیدی: راهکارهای انس با نماز، نوآموزان، کتاب خدای خوب و مهربان،

مربیان پیش دبستانی

بخش اول: کلیات

نماز میراث تمامی انبیاء است هر پیامبری که مبعوث به رسالت شد انسان ها را به نماز دعوت کرد و به آن سفارش نمود. قرآن کریم در سوره مریم آیه ۳۱ از دعوت به نماز حضرت عیسی (ع) و در آیات بعد از دعوت به نماز حضرت اسماعیل (ع) یاد کرده است. نماز کشتی نجاتی است که همه افراد به خصوص کودکان و نوجوان ها و جوان ها را از طوفان ها و خیزاب ها عبور می دهد و به ساحل آرامش و رستگاری می رساند. کسی که انجام تکالیف دین را تا مرحله نوجوانی یا جوانی به تأخیر انداخته است، هر چند به موازین دین معتقد باشد، به علت نبود تمرین عملی و آمادگی روحی، معمولاً نمی تواند به راحتی به احکام دین عمل کند (ساداتی، ۱۳۷۲). بنابراین توجه به این نکته که آموزش مفاهیم دینی نباید به تأخیر افتد؛ زیرا ذهن خالی کودکان، بهتر و راحت تر می پذیرد؛ اهمیت و ضرورت توجه به آموزش مسائل دینی و به ویژه نماز از زمان کودکی روشن می گردد. لذا باید برنامه های نماز را از مهد کودک و پیش از رسیدن به سن تکلیف، به روشی که مناسب با سن و حوصله آنان است، شروع کنیم و آنان را با نماز و آموزه های پیش از نماز آشنا کنیم (قرائتی، ۱۳۹۳). اگرچه در خصوص آموزش دینی، مدرسه آغازکننده نیست، اما پیچیدگی ها و مشکلات زندگی موجب شده، والدین تمام وظایف آموزشی و تربیتی خود و در آن میان، آموزش مذهبی را به نهادهای آموزشی بسپارند و بر بار مسئولیت این نهادها صد چندان بیفزایند (دادستان، ۱۳۸۶). این مسئله اهمیت محتوی دوره پیش دبستانی و مریان پیش دبستانی را به خوبی نشان می دهد. در این راستا در پژوهش حاضر به دنبال بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز"

نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه هستیم. از همین رو ابعاد مورد بررسی از راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان را در سه بعد ۱- میزان جذابیت ۲- میزان دشواری ۳- کوشش فردی (زینالی پور ۲۰۱۱) از دیدگاه مربیان پیش دبستانی مورد بررسی قرار داده ایم. با وجود اهمیت تربیت دینی و به‌ویژه انس با نماز در دوره پیش‌دبستانی تا کنون پژوهش مستقلی در رابطه با بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی تدوین نشده و پژوهش‌های نعمتی و یزدانی (۱۳۹۶)، اسماعیلی و موسوی نسب (۱۳۹۴)، روایی و کمالی (۱۳۹۶)، کرمی و فدایی دولت (۱۳۹۶)، مطهری (۱۳۸۰) نیز تنها به اهمیت نماز در دوره کودکی و پیش دبستانی و توجه به راهکارهای انس با نماز پرداخته‌اند. به همین منظور پژوهش حاضر ابتدا به اهمیت دوره پیش‌دبستانی در رشد تربیت دینی و اهداف در نظر گرفته شده برای این مقطع سنی پرداخته و سپس با تبیین نتایج جمع‌آوری شده از پرسشنامه بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی، به تبیین سطح راهکارهای مذکور از دیدگاه مربیان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه پرداخته‌است.

بند اول: دوره پیش دبستانی

آموزش پیش دبستانی، آموزشی است که در حساس‌ترین مراحل زندگی کودک، یعنی از زمان تولد آغاز می‌شود و تا شروع اولین کلاس رسمی دبستانی ادامه یابد.

- مفهوم و تعریف آموزش و پرورش پیش دبستانی :

لغت preschool education در فرهنگ و بستر مشتق از دو بخش pre یعنی قبل و school یعنی مدرسه، به معنی اشاره به دوره‌ای است قبل از آنکه کودک به مدرسه برود. آموزش و پرورش قبل از دبستان اصولاً شامل تمام سنین قبل از دبستان می‌شود. در اسلام تعلیم و تربیت از نوزادی حتی از زمان انعقاد نطفه و قبل از آن مطرح است و دستورهای لازم در این مورد داده شده است (عباسی، ۱۳۷۶). مثلاً به گوش راست نوزاد اذان و به گوش چپ اقامه می‌گویند. معنا و مفهوم دیگری برای آموزش و پرورش پیش دبستانی می‌توان قائل شد و آن را دوره‌ای برای نگهداری، مراقبت و آموزش و پرورش قبل از دبستان کودکانی می‌دانند که در سنین پیش دبستانی به سر می‌برند. یعنی می‌توان معنای سنی برای آن قائل شد.

بند دوم: نیازهای کودکان پیش دبستانی

تحقیقات روانشناسی کودک نشان داده است که اگر بخواهیم افرادی سالم به بار آوریم باید احتیاجات عمده کودکان را تأمین نمائیم. اگر چنین احتیاجاتی برآورده نشود رفتار آنها در همان موقع و حتی در بزرگی حاکی از این کمبود خواهد بود. مثلاً اگر هیچ وقت به کودک این اجازه داده نشود که برای خود مستقلاً فکر کند و تصمیم بگیرد، در بزرگی فردی خواهد شد عاجز از هر گونه استقلال فکری و تصمیم‌گیری و همیشه منتظر دیگران خواهد بود تا برایش تصمیم بگیرند و آن اعتماد و احساس احترام به خود که در نتیجه استقلال فردی بوجود می‌آید در او بوجود نخواهد آمد. نیازهای کودک در سنین قبل از دبستان عبارتند از : نیازهای

جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی، مذهبی، اخلاقی و تحصیلی. برنامه‌های مراکز آموزش قبل از دبستان نه تنها باید به رفع این نیازها مبادرت ورزند بلکه باید به رشد توانایی‌های کودک کمک کنند.

بند سوم: نیازهای جسمی

از نظر رشد جسمانی، کمک به هماهنگی عضلات یکی از هدف‌های عمده است. تمرینات جسمانی اثرات فراوان و مختلفی روی دستگاه‌های بدن دارند. اندازه شکل بدن بخصوص در زمان رشد، به طور قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر و نفوذ مقدار نوع تمرینات بدنی قرار می‌گیرد. برای کسب مهارت در به کار بردن عضلان بزرگ از اسباب بازی‌های گوناگون میدانی باید استفاده می‌شود و بسیاری فعالیت‌های دیگری که در رشد کودک مؤثر خواهد بود استفاده می‌شود (سلطانی، ۱۳۹۰).

بند چهارم: نیازهای عقلی

تحقیقاتی که درباره رشد فکری اطفال به عمل آمده نشان می‌دهد که طفل در هر مرحله از رشد، محیط خود را به نحوی می‌بیند و جهان برای او معنای خاصی دارد. بنابراین، آموزش هر موضوعی در هر سنی به طفل، مستلزم این است که آن موضوع را به همان نحوی که طفل محیط خود را درک می‌کند و در همان معنای خاصی که جهان برای او دارد در بیاوریم (همان). در نتیجه کودک به تدریج با دنیای خارج و محیطی که در آن زندگی می‌کند خو گرفته و بر فهم و ادراک خود می‌افزاید و هر چه تحرک محیطی در مورد یاد دادن درک صحیح حس‌های مختلفه

بیشتر باشد به همان اندازه نیز قوای عقلانی کودک تقویت یافته و رشد آن آسان‌تر می‌شود.

بند پنجم: نیازهای عاطفی

احساسات کودک خیلی پیشتر از شکوفائی عقلی فعالیت خود را شروع می‌کند، در حالی که هنوز مسائل عقلی را نمی‌فهمد و درک نمی‌کند، مطالب عاطفی را درک کرده و مهر و محبت، خشونت، غضب، توجه و بی‌اعتنائی در او تأثیر می‌گذارند. به همین جهت در اسلام به والدین تکلیف شده است که نسبت به اطفال خود کمال مهر و محبت را بنمایند و حتی تأکید به اندازه‌ای زیاد است که در انتخاب اسم اطفال که زینده انسان باشد توصیه‌هایی شده است؛ تا اثرات عاطفی ناگواری در اطفال نگذارد(همان).

بند ششم: نیازهای اجتماعی

اگر کسی توانایی ایجاد تفاهم و توافق با دیگران را نداشته باشد نمیتواند در اجتماع خود، مفید و مؤثر واقع شود. در ابتدا کودک با جهان خارج تنها از طریق مادر ارتباط دارد. ولی این رابطه مدت کمی دوام می‌یابد و بعد کودک متوجه خانواده و رفته رفته متوجه افراد بیشتری می‌شود؛ که کیفیت محیط خانوادگی، نه تنها از جهت گفتگوهائی که در آن می‌شود و یا اعمالی که انجام می‌گیرد مهم است بلکه بیشتر از جهت نفوذی که خانواده به طور غیرمستقیم روی ذهن طفل دارد واجد اهمیت است. در این میان کودک به توجه و پشتیبانی احتیاجی خاص دارد؛ تا به

استقلالی که مورد نیاز اوست برسد. والدین آگاه تدریجاً که فرزندشان علائم استقلال و اتکاء بخود را نشان می‌دهند کنترل را تخفیف می‌دهند (همان).

بند هفتم: نیازهای دینی و اخلاقی

دین عقاید و یک سلسله دستورالعمل‌های علمی و اخلاقی است که پیغمبران از طریق خداوند برای راهنمایی و هدایت بشر آورده‌اند. اعتقاد به عقاید و انجام این دستورها، سبب سعادت و خوشبختی انسان در دو جهان است. انکار و بلکه تردید در وجود حس مذهبی در کودکان، مساوی انکار و تردید در رفتار و طرز تفکرات تمام جوامع و دوران‌هاست که گرایش گوناگون انسان‌ها را با اشکال چه دیروز و چه امروز اثبات کرده است. این مطلب بیانگر یکی از اصولی‌ترین مسائل تعلیمات دینی است که به ما جرأت می‌دهد از منابع و فرهنگ غنی دینی و معنوی اسلامی که در اختیار داریم برای آموزش کودکان خردسال استفاده کنیم (همان). ولی آنچه که بسیار مهم است و باید در مد نظر داشته باشیم هدف تعلیمات دینی با توجه به سن و میزان رشد کودک به خصوص از جنبه عقلی می‌باشد؛ که باید سعی شود کمک به رفع نیازهای دینی و اخلاقی او طوری انجام شود که در او یک بیزاری و بدبینی نسبت به دین، قرآن و اخلاق و معنویات به وجود نیاید.

بند هشتم: نیازهای تحصیلی

هیچ برنامه آموزشی و پرورشی برای کودکان در سنین قبل از دبستان بدون هدف آماده کردن کودکان برای دبستان کافی نخواهد بود. تجربیاتی که کودکان در این

سنین کسب می کنند کار آنها را در هنگام تحصیل در سال اول و دوم آسان می کند و در موفقیت تحصیلی آنها در تمام دوران تحصیل تأثیر می گذارد (همان).

بخش دوم: هدف های آموزش و پرورش پیش دبستانی

هدف ها باید طوری تعیین شوند که پاسخگویی نیازهای فردی و اجتماعی کودکان بوده و به رفع آن نیازها کمک کنند. به خصوص آن قسمت از نیازهایی که امکان برآوردن آنها در محیط خانواده دشوار و یا احتمالاً میسر نیست. این هدفها عبارتند از:

- ۱- کمک به جریان رشد جسمی، ذهنی، عاطفی، شخصیتی، اجتماعی کودکان با تکیه بر زمینه های دینی و اخلاقی.
- ۲- پرورش توانایی و استعداد کودکان به منظور آماده شدن آنها برای ورود به دوره های تحصیلات بعدی.
- ۳- آماده ساختن کودکان جهت استفاده بیشتر و آسان تر از مفاهیم آموزشی.
- ۴- لغت آموزی و گسترش زبان فارسی به خصوص در کودکان استان هایی که گویش محلی دارند.
- ۵- آماده ساختن برای ایجاد روابطی اجتماعی و ایجاد حس همکاری و تعاون.
- ۶- کمک به خانواده های کم در آمد در استفاده از یک محیط سالم تربیتی برای پرورش کودکان آنها.

در هدف‌های که از طرف وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران تعیین شده، تأکید بیشتری روی آمادگی تحصیلی کودک می‌باشد (سند ملی رشد و تکامل یکپارچه کودکان، ۱۳۸۸).

بخش سوم: اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش پیش دبستانی

کودک در سال‌های قبل از دبستان مرحله پر جوش و خروش شخصیت خود را طی می‌کند و به بازی که طبیعی‌ترین شیوه نمایش احساسات و تمایلات است گرایش بیشتری نشان می‌دهد. روانشناسان به ما هشدار می‌دهند که نخستین سال‌های زندگی کودک مهم‌ترین دوره آموزش به شمار می‌روند و در صورتی که امکانات صحیح در دسترس آنان قرار گیرد شخصیت و یادگیری و هوش و بسط و گسترش قابل ملاحظه‌ای می‌یابد. ولی اغلب اوقات از این فرصت‌های دوران کودکی استفاده نمی‌کنیم. پژوهش‌های روانشناسی کودک، روانشناسی رشد و روانشناسی یادگیری و آموزش تردیدی باقی نگذاشته‌اند که هر طفل مجموعه‌ای از استعدادها، نهفته و بالقوه به شمار می‌رود و تجارب سال‌های اولیه هر کودک در چگونگی تشکیل شخصیت و کمال نهایی وی بی‌نهایت مؤثر می‌باشد و این مسأله مورد تأیید تمام مکاتب روانشناسی قرار گرفته است.

در همین زمینه در قرآن کریم آمده است: «وَلَوْ رُدُّوْا لَعَادُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ (انعام: ۲۸): هر گاه برگردانده می‌شدند به آنچه که از آن نهی می‌شدند، دوباره به آن دچار می‌گشتند. ماکارنگو نیز معتقد است که «باید در راه تربیت صحیح تلاش کرد تا اینکه بعد به تربیت مجدد پرداخت، که به مراتب دشوارتر است». تربیت مجدد

احتیاج به قدرت بیشتر، دانش بیشتر و حوصله بیشتر دارد. لذا تجارت دوران اولیه کودک توأم با کیفیت رشد وی، عامل اصلی رفتار و سلوک اوست. خیلی از صفات و آثاری که در سال‌های بعدی از کودک به منصفه ظهور خواهد رسید، ظرف همین سال‌های اولیه که باید سال‌های سازندگی و تشکیل دهندگی تامین تکوین می‌یابند.

حضرت علی (ع) می‌فرماید: العلم فیل اصفر کا النقش فی الحجر (بحار الانوار، ۱/ ۲۲۴): آموزش به کودک هم چون نقش بر سنگ نهادن است.

بخش چهارم: روش شناسی پژوهش

با توجه به کاربردی بودن ماهیت پژوهش حاضر که درصدد بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه می‌باشد؛ در نتیجه نگارنده با رویکردی کمی و از روش توصیفی- پیمایشی برای انجام پژوهش بهره گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مربیان پیش دبستانی است که در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در ناحیه دو کرمانشاه مشغول به کار هستند (۱۰۱ نفر) است و برای نمونه گیری جامعه آماری از شیوه تمام شماری یعنی کل حجم جامعه آماری استفاده شده است. به منظور جمع آوری اطلاعات پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که روایی محتوایی آن بر اساس نظرات اساتید متخصص مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۹. برآورد شد. داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

بخش پنجم: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۱ - داده‌های توصیفی مرتبط با میزان جذابیت راهکارهای ارائه شده جهت انس با

نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم نوآموزان انجام تکالیفی در ارتباط با راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را ...	اصلاً دوست نخواهد داشت	۶	۶	۲,۷۶
		دوست نخواهد داشت	۲۲	۲۲	
		دوست خواهند داشت	۶۳	۶۲	
		خیلی زیاد دوست خواهند داشت	۱۰	۱۰	
۲	فکر می‌کنم نوآموزان در هنگام ارائه راهکارهای انس با نماز...	توجه‌شان به امور دیگر است	۹	۹	۳,۳۳
		توجه و افکارشان منحرف خواهد شد	۲۰	۲۰	
		توجه زیادی نخواهند کرد	۰	۰	
		خیلی توجه می‌کنند که یاد بگیرند	۷۲	۷۲	
۳	به نظر من صرف وقت زیاد جهت ارائه راهکارهای انس با نماز ...	اصلاً عاقلانه نیست	۲	۲	۲,۹۴
		عاقلانه نیست	۱۸	۱۸	
		عاقلانه است	۶۵	۶۵	
		خیلی عاقلانه است	۱۶	۱۶	
۴	نوآموزانی که در انس با نماز به موفقیت‌های بالایی دست می‌یابند...	اصلاً تحسین نمی‌کنم	۳	۳	۳,۰۴
		کم تحسین می‌کنم	۱۳	۱۳	
		زیاد تحسین می‌کنم	۶۱	۶۰	

	۲۴	۲۴	خیلی زیاد تحسین می کنم		
۳,۲۲	۳	۳	کاملاً بی اهمیت است	داشتن یک رابطه نزدیک با نوآموزان جهت انس با نماز ...	۵
	۱۰	۱۰	مهم نیست		
	۴۹	۴۹	زیاد مورد علاقه ام نیست		
	۳۹	۳۹	خیلی زیاد مورد علاقه ام است		
۳,۱۳	۲	۲	بسیار زائد است	به نظرم ارائه راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان...	۶
	۱۱	۱۱	زائد است		
	۵۹	۵۹	ضروری است		
	۲۹	۲۹	بسیار ضروری است		
۲,۷۶	۶	۶	اصلاً مورد علاقه شان نخواهد بود	تکالیف مربوط به راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان برای نوآموزان ...	۷
	۲۹	۲۹	کمی مورد علاقه شان خواهد بود		
	۴۸	۴۹	مورد علاقه شان خواهد بود		
	۱۷	۱۷	زیاد مورد علاقه شان خواهد بود		
۳,۰۲	۴,۴۲	۴	جذابیت خیلی کم	نگاه مربیان پیش دبستانی نسبت به میزان جذابیت راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان	میانگین کل
	۱۷,۵۷	۱۸	جذابیت کم		
	۴۸,۵۷	۴۹	جذابیت زیاد		
	۲۹,۴۲	۳۰	جذابیت خیلی زیاد		

همانطور که داده‌های درج شده در جدول شماره ۱ نشان می‌دهد در کل، ۴ نفر از شرکت‌کنندگان در مطالعه، راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان را دارای جذابیت خیلی کم می‌دانند (۴،۴۲)، ۱۸ نفر راهکارها را دارای جذابیت کم می‌دانند (۱۷،۵۷ درصد)، ۴۹ نفر راهکارها را دارای جذابیت زیاد می‌دانند (۴۸،۵۷ درصد) و ۳۰ نفر راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان دارای جذابیت بسیار بالایی می‌دانند (۲۹،۴۲ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۳/۲ نشان می‌دهد که اکثریت مربیان پیش دبستانی شرکت‌کننده در تحقیق، تصورشان از راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی با درجه بالایی از جذابیت است.

جدول شماره ۲: داده‌های توصیفی مرتبط با میزان دشواری راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم اگر از سال‌های قبل از ورود به پیش دبستانی برای انس با نماز، نوآموزان را آماده سازیم...	بی‌معناست	۳	۳	۳،۳
		نسبتاً بی‌معناست	۸	۸	
		انجام آن بد نیست	۴۵	۴۴	
		ضروری است	۴۵	۴۵	
۲	فکر می‌کنم نوآموزان در هنگام ارائه راهکارهای انس با نماز...	اغلب خسته خواهند شد	۹	۹	۲،۳۸
		بیشتر مواقع خسته خواهند شد	۷	۷	
		کمی خسته خواهند شد	۶۹	۶۸	
		هرگز خسته نخواهند شد	۱۶	۱۶	

			شد		
۳	۲,۳۸	۳۰	۳۰	بسیار آسان خواهد بود	فکر می کنم این درس برای نوآموزان...
		۱۰	۱۰	آسان خواهد بود	
		۵۳	۵۳	دشوار خواهد بود	
		۸	۸	بسیار دشوار خواهد بود	
۴	۳,۰۹	۱	۱	بسیار آسان خواهد بود	فکر می کنم افزایش صلاحیت های حرفه ای مربیان جهت ارائه راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...
		۱۴	۱۴	آسان خواهد بود	
		۶۰	۶۰	دشوار خواهد بود	
		۲۵	۲۵	بسیار دشوار خواهد بود	
۵	۲,۵۸	۱	۱	تلاش خیلی کمی نیاز دارند	نوآموزان در انجام تکالیف نظری مربوط به انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...
		۲۶	۲۶	تلاش کمی لازم دارند	
		۶۰	۶۱	تلاش زیادی لازم دارند	
		۱۳	۱۳	تلاش خیلی زیادی لازم دارند	
۶	۳,۶۷	۰	۰	مضطرب نخواهند شد	نوآموزان در هنگام انجام تکالیف عملی مربوط به انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...
		۵	۵	کمی اضطراب خواهند داشت	
		۲۳	۲۳	اضطراب زیادی خواهند داشت	
		۷۳	۷۳	اضطراب خیلی زیاد داشت	
میانگین کل	۳,۰۳	۸,۵	۹	دشواری خیلی کم	نگاه مربیان پیش دبستانی نسبت به میزان دشواری
		۲۱,۸۳	۲۲	دشواری کم	

	۴۱	۴۱	دشواری زیاد	راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان
	۲۸,۶۶	۲۹	دشواری خیلی زیاد	

همانطور که داده‌های درج شده در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد در کل، ۹ نفر از شرکت‌کنندگان در مطالعه، راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را دارای دشواری خیلی کم (۸,۵ درصد)، ۲۲ نفر راهکارها را دارای دشواری کم (۲۱,۸۳ درصد)، ۴۱ نفر راهکارها را دارای دشواری زیاد (۴۱ درصد) و ۲۹ نفر راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان دارای دشواری بسیار زیاد می‌دانند (۲۸,۶۶ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۳/۰۳ نشان می‌دهد که اکثریت مریبان پیش‌دستانی شرکت‌کننده در تحقیق، تصورشان از راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی با درجه دشواری بالا است.

جدول شماره ۳- داده‌های توصیفی مرتبط با میزان تلاش لازم برای ارائه راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش‌دستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم تسلط بر راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...	نیاز به تلاش ندارد	۱	۱	۲,۹۶
		کمی تلاش را لازم دارد	۱۸	۱۸	
		نیازمند سخت‌کوشی است	۶۶	۶۵	
		بسیار سخت‌کوشی نیاز دارد	۱۶	۱۶	

۲,۹۳	۰	۰	خیلی پایین است	توقعی که از خودم موقع تدریس راهکارهای انس با نماز دارم...	۲
	۲۴	۲۴	نسبتاً پایین است		
	۵۹	۶۰	نسبتاً بالاست		
	۱۷	۱۷	خیلی بالاست		
۳,۰۷	۴	۴	به آن توجهی نخواهم کرد	فکر می کنم زمانی که نوآموزان در ارتباط با فهم راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز با مشکلی روبرو می شوند...	۳
	۴	۴	کمی به آن توجه خواهم کرد		
	۷۰	۷۱	از دیگران کمک خواهم گرفت		
	۲۲	۲۲	نهایت کوشش خودم را خواهم کرد		
۲,۵۷	۳	۳	مدت خیلی کمی مطالعه می کنم	فکر می کنم در آینده جهت تسلط بر راهکارهای انس با نماز نوآموزان، بدون اینکه خسته شوم...	۴
	۳۵	۳۵	مدت کمی مطالعه می کنم		
	۴۷	۴۷	مدت زیادی مطالعه می کنم		
	۱۶	۱۶	مدت خیلی زیادی مطالعه می کنم		
۳,۱۷	۱	۱	خیلی اهمیت دارد	به نظرم در مطالعه و یادگیری روش ها و راهکارهای انس با نماز نوآموزان، داشتن پشتکار ...	۵
	۸	۸	نسبتاً بی اهمیت است		
	۶۳	۶۴	با اهمیت است		
	۲۸	۲۸	خیلی با اهمیت است		
۳,۰۱	۷	۷	هرگز ادامه نمی دهند	نوآموزان در ارتباط با انجام تکالیف مربوط به نماز تا	۶
	۹	۹	خیلی کم ادامه می دهند		

	۵۹	۶۰	گاهی ادامه می‌دهند	رسیدن به موفقیت ...	
	۲۵	۲۵	همیشه ادامه می‌دهند		
۲,۷۵	۴	۴	خیلی کوتاهی کار کنم	در ارائه راهکارهای انس با نماز، بدون اینکه خسته شوم می‌توانم برای مدت زمان...	۷
	۴۰	۴۰	کوتاهی کار کنم		
	۴۳	۴۴	زیادی کار کنم		
	۱۷	۱۷	خیلی زیادی کار کنم		
۲,۹۴	۲,۸۵	۳	تلاش خیلی کم	نگاه مربیان پیش‌دبستانی نسبت به میزان تلاش لازم برای ارائه راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان	میانگین کل
	۱۹,۷۱	۲۰	تلاش کم		
	۵۷,۴۲	۵۸	تلاش زیاد		
	۱۹,۵۷	۲۰	تلاش خیلی زیاد		

همانطور که داده‌های درج شده در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد در کل، ۳ نفر از شرکت کنندگان در مطالعه، ارائه راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را نیازمند تلاش خیلی کم (۲,۸۵ درصد)، ۲۰ نفر یادگیری راهکارها را نیازمند تلاش کم (۱۹,۷۱ درصد)، ۵۸ نفر یادگیری راهکارها را نیازمند تلاش زیاد (۵۷,۴۲ درصد) و ۲۰ نفر یادگیری راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان نیازمند تلاش خیلی زیاد می‌دانند (۱۹,۵۷ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۲/۹۴ نشان می‌دهد که اکثریت مربیان پیش‌دبستانی شرکت کننده در تحقیق، تصورشان از ارائه راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی است که موفقیت در آن نیازمند تلاش و کوشش زیاد است.

نتیجه گیری

همه کودکان، محتاج هدایت‌اند و به یک برنامه صحیح زندگی نیاز دارند. این نیاز برآورده نمی‌شود، مگر با پرورش حس مذهبی و فراهم آوردن زمینه‌های انس با نماز. زیرا نماز کامل‌ترین پاسخ به عالی‌ترین نیاز انسان است. بنابراین اگر بخواهیم نسل آینده این مملکت افرادی متدین باشند باید از همان سال‌های اولیه تولد و بخصوص در دوران قبل از ورود به مدرسه، به تربیت دینی کودکان توجه شود. در این میان مربیان از اساسی‌ترین عناصر دخیل در این فرایند به شمار می‌آیند که در هر فعالیت تربیتی وجود و نظراتشان ضروری و مهم است. لازم به ذکر است که در هیچ پژوهشی به مؤلفه‌های مورد نظر این تحقیق پرداخته نشده است و به همین جهت متأسفانه هیچ پژوهشی در راستای نتایج حاصل شده از این وجود نداشت. به همین دلیل در این پژوهش به بررسی راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان از دیدگاه مربیان پرداختیم و به نتایج زیر دست یافتیم: یکی از متغیرهایی که در این تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت، میزان جذابیت راهکارهای انس با نماز نوآموزان بود که برای شناسایی و سنجش این متغیر مطابق جدول شماره ۱ از مؤلفه‌های دوست داشتن راهکارها، تمرکز و توجه، عاقلانه بودن صرف وقت برای راهکارها، تحسین کردن موفقیت‌ها، داشتن رابطه نزدیک مربی و نوآموز، ضروری بودن یا نبودن راهکارها و در نهایت ارائه تکالیف مورد علاقه در مورد راهکارهای انس با نماز در پرسشنامه سؤال شد که اکثریت پاسخگویان راهکارهای ارائه شده برای انس نوآموزان با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان را (۷۸ درصد، میانگین

۳/۰۲) جذاب دانستند، قدر مسلم این راهکارها جذابیت خود را مدیون ایجاد احساس نیاز در نوآموزان و محتوی آموزشی مناسب است.

مطابق جدول شماره ۲ به منظور سنجش متغیر میزان دشواری راهکارها، مؤلفه‌هایی از جمله: میزان اهمیت آمادگی قبلی نوآموزان برای انس با نماز، میزان خستگی نوآموزان در کلاس درس، میزان و سطح آسانی و دشواری راهکارها، میزان تلاش مورد نیاز برای انجام تکالیف، افزایش صلاحیت حرفه‌ای تدریس و در نهایت میزان اضطراب نوآموزان در انجام دادن تکالیف عملی درس سؤال شد که نتیجه‌ی این پرسش از دیدگاه اکثریت پاسخگویان (۷۰ درصد، میانگین ۳/۰۳) نشان داد که راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان دشوار است. از جمله دلایلی که باعث شده مربیان این درس و راهکارهای ارائه شده در آن را دشوار قلمداد کنند، دست یابی به تسلط بر مهارت‌های تدریس و ارائه نوآموزان در موقعیت‌های شبیه سازی شده در کلاس و اضطراب ناشی از آن است.

برای سنجش متغیر سطح تلاش همان طور که جدول ۳ نشان می دهد سعی شد با ارائه پرسش هایی به مربیان، نظریاتشان در ارتباط با این متغیر جمع آوری گردد. حاصل این تلاش نشان داد که از دیدگاه اکثریت پاسخگویان (۷۷ درصد، میانگین ۲/۹۴) ارائه راهکارهای انس با نماز نوآموزان، نیازمند تلاش و کوشش مستمر است. از جمله علل به وجود آمدن این نوع نگاه در مربیان، مسلط بودن مربیان بر فنون و مهارت های معلمی بود. لذا بر خود واجب می دانستند که در این راستا تلاشگر باشند، در نهایت با وجود اینکه یافته‌های این پژوهش نشان داد که میزان جذابیت

راهکارهای انس با نماز نوآموزان و انگیزه تلاش، در بین اکثریت مربیان پیش دبستانی شرکت کننده در این تحقیق در وضعیت مطلوبی قرار دارد اما با در نظر گرفتن این نکته که قصد بر این است تمامی مربیان پیش دبستانی، تمامی نوآموزان را به سوی انس با نماز سوق دهند، لذا نگاه منفی در تعداد کمی از این مربیان هم بحران بزرگی برای نظام آموزشی به همراه خواهد داشت.

محدودیت های پژوهش

با توجه به کمبود زمان، این پژوهش صرفاً در ناحیه دو کرمانشاه مورد بررسی قرار گرفت. بدیهی است که ارزیابی این مهم، در سایر نواحی می تواند در میزان تأیید این یافته ها و روشن تر شدن وضعیت موجود در زمینه ارزیابی راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان" از دیدگاه مربیان پیش دبستانی کمک کننده باشد.

پیشنهادهای کاربردی

- ۱- نظارت بیشتر آموزش و پرورش در به کارگیری مربیان پیش دبستانی.
- ۲- نظارت مسئولین تأمین کننده محتوای آموزشی.
- ۳- فراهم نمودن زمینه ها و امکانات لازم جهت ارائه بیشتر راهکارهای انس با نماز به صورت عملی.
- ۴- ارزیابی مستمر مهارت های حرفه ای مربیان پیش دبستانی.
- ۵- ارائه راهکارهای متنوع و به روز، جهت جلب توجه نوآموزان به انس با نماز.

پیشنهادهای پژوهشی

۱- انجام پژوهش های مشابه در سال های آتی.

۲- انجام پژوهشی مشابه در سایر مناطق آموزشی استان کرمانشاه و دیگر شهرستان ها.

۳- تألیف کتاب در این زمینه.

منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم، ترجمه آیت الله علی مشکینی (۱۳۸۱). قم: انتشارات الهادی.
۲. اسماعیلی، حسین؛ موسوی نسب، سید رضا عرفان. (۱۳۹۴). بررسی زمینه های اثرگذار بر استقبال جوانان از مساجد از نظر دانشجویان دانشگاه الیگودرز، نشریه معرفت، شماره ۲۰۸، صص ۱۱۱-۱۲۳.
۳. جهانگرد، یداله. (۱۳۷۲). کودک و دبستان، نشریه تربیت: شماره ۸۳، صص ۱۶-۱۸.
۴. دادستان، پریخ. (۱۳۸۶). ۱۸ مقاله در روانشناسی، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۵. روایی، مژگان؛ کمالی، صبریه. (۱۳۹۶). نماز و عبودیت، نشریه مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، شماره ۵، صص ۱۰۱-۱۲۰.
۶. ساداتی، محمد علی. (۱۳۷۲). راهنمای پدران و مادران، چاپ دوم، ج ۲، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۷. سلطانی، لیلا. (۱۳۹۰). آموزش و پرورش پیش دبستانی، تهران: انتشارات مداد سفید.
۸. سند ملی رشد و تکامل یکپارچه کودکان، ۱۳۸۸. انتشارات سازمان بهزیستی.
۹. عباسی، عبدالله. (۱۳۷۶). آموزش و پرورش پیش دبستانی، تهران: انتشارات دنیای پژوهش.

۱۰. قرائتی، محسن. (۱۳۹۳). شیوه‌های دعوت به نماز، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
۱۱. کرمی، علی؛ فدایی دولت، ایوب. (۱۳۹۶). راه‌های ایجاد انگیزه دانش‌آموزان به نماز، نشریه تحقیقات جدید در علوم انسانی، شماره ۳۹، صص ۴۵-۵۴.
۱۲. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت: انتشارات دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۴ق.
۱۳. مطهری، محمدرضا. (۱۳۸۰). اصول و مبانی آموزش مسائل دینی به کودکان و نوجوانان، نشریه معرفت، شماره ۴۴، صص ۲۹-۳۸.
۱۴. نعمتی، محمد علی؛ یزدانی، راضیه. (۱۳۹۶). راهکارهای توسعه فرهنگ و اقامه نماز جماعت در مدارس (با محوریت سند تحول بنیادین)، نشریه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، شماره ۱۶.